

VEDTAK I SAK 2016/3

Klager: Ingvar Stenberg
6640 Kvanne

Innklaget 1: NIBIO
Postboks 115
1431 Ås

Innklaget 2: NORSØK
Gunnars veg 6
6630 Tingvoll

Saken gjelder

Krav om å få opplysninger om resultater fra et pågående forskningsprosjekt.

Saksgang og bakgrunn

Ingvar Stenberg har fremmet krav om å få opplysning om klimakonsekvensen ved omgraving av myr. Spørsmålene er stilt i forbindelse med avisartikkelen «Hermetisert myr kan gi mer mat» publisert i Nationen 7. Juni 2015. Avisartikkelen omhandler et forskningsprosjekt som ser på virkningen av drenering på jordfysisk tilstand, arealproduktivitet, lystgassutslipp og økonomi i grovfôr dyrkingen på Vestlandet. Prosjektet er finansiert av Fondet for forskningsavgift i landbruket), Jordbruksavtalemidlene, Fylkesmennenes landbruksavdelinger, mfl. NIBIO eier forskningsprosjektet, og prosjektleder er Samson Øpstad, ansatt i NIBIO. NIBIO ble opprettet 1. juli 2015 som en fusjon av Bioforsk, Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) og Norsk institutt for skog og landskap.

Artikkelen er skrevet av Anita Land, (den gang ansatt i BIOFORSK). Anita Land har byttet jobb – hun jobber nå i NORSØK. I artikkelen blir flere forskere intervjuet, blant annet Samsom Øpstad (også den gang ansatt i BIOFORSK).

I avisartikkelen fremgår det at «omgraving av myr kan vera ein klimavenleg måte» og at "utsleppa av klimagassar vert redusert" med den dyrkingsmetoden. Klager mener dette er villedende opplysninger med den begrunnelse at ubetydelige utslipp fra myra som ikke var dyrket må bety at omgraving av myr øker utslippene, selv om økningen er mindre enn ved vanlig dyrking av myr. Han lurar også på hvor stor økning av drivhusgassene CO₂, N₂O og evt. CH₄ som er funnet ved omgraving.

Klager sendte e-post til NIBIO ved Anita Land 4. desember 2015, og ble av NIBIO henvist til seniorforsker i NORSØK, Sissel Hansen, m.fl. forskere som svarte delvis på klagers spørsmål

per e-post 6. januar 2016, men besvarte ikke alle spørsmålene til klager. Klager fulgte opp med ytterligere e-post til Sissel Hansen av 6. og 14. januar, uten å få svar.

Klager sendte deretter klagen til miljøklagenemnda den 23. februar 2016, med både NORSØK og NIBIO som innklaget. Klagenemnda for miljøinformasjon orienterte per e-post 15. mars 2016, NIBIO og NORSØK om klagen og opplyste at frist for inngivelse av tilsvaer var satt til 18. april 2016. Tilsvaerfristene ble deretter utsatt etter forespørsel fra NIBIO ved Samson Øpstad.

Klagenemnda har mottatt tilsvaer fra NIBIO 18. mars 2016, og tilsvaer fra NORSØK 3. mai 2016. Deretter mottok vi forespørsel fra Samson Øpstad i NIBIO med forespørsel om utsatt tilsvaerfrist, dette ble akseptert av klagenemnda. Tilsvaerene ble videresendt til klager med anledning til å komme med kommentarer. Nemnda har også bedt om noen oppklarende forklaringer/opplysninger fra klager, hvilket ble mottatt ved diverse per e-post av 14. mars, 26. april, 4. mai og 19. mai 2016.

Klager har per e-post av 26. april 2016 oppsummert sine krav slik:

«1) Selv om økningen av utslipp er mindre ved omgraving av myr enn ved vanlig dyrking av myr, vil vel også omgraving av myr føre til økt utslipp (sammenlignet med uberørt myr)?

2) Hvor stor økning (evt minking) av drivhusgassene CO₂, N₂O og CH₄ er funnet ved omgraving av myr sammenlignet med myr i urørt tilstand?»

Klagers anførsler

Klager anfører at opplysningene han etterspør er miljøinformasjon han har krav på fra virksomhetene, jf. miljøinformasjonsloven § 2 jf. § 16.

Klager anfører at både NORSØK og NIBIO er ansvarlig etter miljøinformasjonsloven og begrunner dette med at «både NIBIO og NORSØK tydeligvis er involvert i forskning om klimaeffekt av drenering av myr». I tillegg viser klager til at artikkelforfatteren, Anita Land nå jobber i NORSØK.

Innklagedes anførsler

NIBIO anfører at de ikke er rett innklagede ettersom kontakten skjer mellom klager og ansatte i NORSØK.

NORSØK anfører at forholdet ikke faller innenfor miljøinformasjonsloven § 16, og de viser til at forskningsprosjektet ikke er avsluttet og resultatene ikke ferdig bearbeidet. Videre anfører de at en eventuell plikt etter miljøinformasjonsloven må ligge hos NIBIO ettersom de er prosjekteier, og prosjektleder er ansatt der.

Nemndas vurdering

1. Klagenemndas kompetanse

Spørsmål om NIBIO og NORSØK er et forvaltningsorgan etter offentlighetsloven § 1, jf. miljøinformasjonsloven § 5 første ledd bokstav a

Det følger av miljøinformasjonsloven § 19, jf. § 16 første ledd at klagenemnda for miljøinformasjon kun har kompetanse til å behandle avslag på krav om miljøinformasjon rettet mot virksomheter som nevnt i miljøinformasjonsloven § 5 annet ledd.

Miljøinformasjonsloven § 15 inneholder regler om hvem som er klageinstans ved klage på avslag på krav om miljøinformasjon hos "offentlige organer", som definert i § 5 første ledd. Miljøinformasjonsloven § 5 første ledd slår fast at med "offentlig organ menes

"a) ethvert forvaltningsorgan som er omfattet av offentleglova § 2.

b) rettssubjekter som utøver offentlige funksjoner eller tilbyr tjenester til allmennheten, og som er kontrollert av et organ som faller inn under bokstav a. Dette gjelder likevel ikke for aktiviteter som drives i konkurranse med private. (...)

c) rettssubjekter som ved lov, forskrift eller på oppdrag fra organer som faller inn under bokstav a eller b, har til oppgave å utføre offentlige funksjoner eller tilby tjenester til allmennheten som vedrører miljøet. Dette gjelder bare for miljøinformasjon som knytter seg til disse funksjonene eller tjenestene."

Offentleglova gjelder ifølge § 2 blant annet for "staten, fylkeskommunane og kommunane,». Etter Ot.prp.nr. 102 (2004-2005) side 115 omfatter § 2 også organer som er en del av staten, fylkeskommune eller kommune. Det fremgår deretter at:

Også forskjellige offentlege institusjonar som skolar, universitet, høgskolar og sjukehus fell inn under lova etter dette alternativet dersom dei ikkje er organiserte som sjølvstendige rettssubjekt. Det same gjeld forvaltningsbedrifter og kommunale føretak etter kommunelova kapittel 11. Også offentlege forskingsinstitusjonar som ikkje er organiserte som sjølvstendige rettssubjekt, og andre statlege spesialorgan er omfatta av dette alternativet. Eksempel på dette er Noregs forskingsråd, Likestillingsombodet og Barneombodet.

Kravet mot NIBIO

Nemnda må først ta stilling til hvorvidt NIBIO er et forvaltningsorgan omfattet av offentlighetsloven §1, jf. miljøinformasjonsloven § 5.

NIBIO er et institutt som forsker og leverer kunnskap om mat- og planteproduksjon, miljø, kart, arealbruk, genressurser, skog, foretaks-, nærings- og samfunnsøkonomi. Instituttet skal levere forskning, forvaltningsstøtte og kunnskap til anvendelse i nasjonal beredskap, forvaltning, næringsliv og samfunnet for øvrig. NIBIO er eid av Landbruks- og matdepartementet hvilket trekker i retning av at NIBIO er et forvaltningsorgan etter

offentlighetslova § 2. I tillegg er NIBIO er ikke et selvstendig rettssubjekt men er ifølge nøkkelopplysningene fra enhetsregisteret en del av statsforvaltningen.

Etter nemndas syn er det NIBIO et forvaltningsorgan omfattet av offentlighetsloven §1, jf. miljøinformasjonsloven § 5. Dette betyr at saken skal behandles etter miljøinformasjonsloven kapittel 3.

Saken må derfor avvises hva gjelder kravet mot NIBIO.

Kravet mot NORSØK

Nemnda må deretter ta stilling til hvorvidt NORSØK er et forvaltningsorgan omfattet av offentleglova §1, jf. miljøinformasjonsloven § 5.

NORSØK er en privat stiftelse som holder til på Tingvoll gård. NORSØK er et nasjonalt senter for tverrfaglig forskning og kunnskapsformidling for å utvikle økologisk landbruk. NORSØK forvalter også Tingvoll gård, som skal drives som et økologisk gardsbruk. Stiftelsen finansieres til dels over statsbudsjettet og av andre private og offentlige forskningsmidler. NORSØK er en selvstendig rettssubjekt, men vil være omfattet av offentlighetsloven etter § 2 første ledd bokstav d, dersom "stat, fylkeskommune eller kommune direkte eller indirekte har rett til å velje meir enn halvparten av medlemmene med røysterett i det øvste organet i rettssubjektet. " .

Etter vedtektene § 6 oppnevnes styret på følgende måte:

Styret skal vere samansett av

- *ein styreleiar utpeikt av Tingvoll kommune*
- *eit styremedlem utpeikt av Møre og Romsdal fylkeskommune,*
- *eit styremedlem utpeikt av Fylkesmannen i Møre og Romsdal,*
- *eit styremedlem utpeikt av Norges Bondelag/Norsk Bonde- og Småbrukarlag ,*
- *eit styremedlem utpeikt av Oikos- Økologisk Norge,*
- *eit styremedlem frå eit forskingsmiljø, (utpeikt av ein valkomite på 3 medlemmer sett ned av styret)*
- *eit styremedlem utpeikt av dei tilsette ved Norsk senter for økologisk landbruk.*

Stat/fylkeskommune/kommune har i henhold til vedtektene ikke flertall i styret. Etter nemndas er dette avgjørende for at virksomheten ikke er et forvaltningsorgan, jf. miljøinformasjonsloven § 5 første ledd bokstav a, jf. offentleglova § 2 første ledd bokstav d. Kravet mot NORSØK behandles derfor etter miljøinformasjonsloven kapittel 4.

2. Behandling av kravet mot NORSØK etter miljøinformasjonsloven

Er opplysningene forhold ved NORSØKs virksomhet som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning på miljøet, jf. miljøinformasjonsloven §16 if. 9

Nemnda må ta stilling til hvorvidt opplysningene er forhold med NORSØKs virksomhet som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning på miljøet.

Nemnda finner det klart at informasjon som forskere har om forhold eller virksomhet som er gjenstand for deres forskning, ikke er informasjon om forhold ved virksomheten til forskerne, jf. miljøinformasjonsloven § 16, med mindre det er tale om informasjon knyttet til miljøpåvirkning av sider ved forskningsaktiviteten som ikke er gjenstand for forskning. Miljøinformasjonsloven må i denne saken tolkes innskrenkende for ikke å komme i konflikt med forskernes frihet til selv å publisere resultatene av sin forskning i overensstemmelse med god skikk på vedkommende fagområde, jf. Universitets- og høyskoleloven § 1-5 nr. 6.

Vedtak

Med hjemmel i lov om rett til miljøinformasjon og deltakelse i offentlige beslutningsprosesser (miljøinformasjonsloven) § 19 fattes følgende vedtak:

Klagen rettet mot NIBIO avvises.

Klagen rettet mot NORSØK tas ikke til følge.

Vedtaket er avsagt etter behandling på nemndsmøtet 11. mai 2016 og senere utveksling av tekst til vedtak på e-post. Vedtaket er datert den dagen alle medlemmene har gitt sitt samtykke til teksten.

Vedtaket er endelig og partene har ikke klagerett.

Tvist om plikter og rettigheter etter mil. kapittel 4 kan bringes inn for domstolene ved søksmål. Partene i søksmålet vil være den som har fremsatt det omtvistede kravet og den virksomheten kravet retter seg mot, jf. forskrift 14. desember 2003 nr. 1572 om Klagenemnda for miljøinformasjon § 10.

Oslo, 6. juni 2016

Hans Petter Graver

Ina Lindahl Nyrud

Cecilie Skarning